

KOCAELİ ÜNİVERSİTESİ

TIP FAKÜLTESİ

Tipda Erdemler

Mesleki Sorumluluk

Etik Haklar

Tıbbi Etik

Hekimlik Yemini

Evensel Tip Etigin Kodları

HASTA HAKKI 1. Ulusal

Ötanazî Hipokratik

Aids- Tıbbi Etik Kongresi

Paternalizm Şefkatli Ölüm

Hekim Hakkında Bildiriler Kitabı

Hemşirelik Etiği ETİK ÖNERİLER

09 - 11 Haziran 1999, KOCAELİ

Hastane Etik Kuralları

Gerçeği Bilme Hakkı BİREYE SAĞGI İLKESİ

Tıbbi Gizlilik KURAMSAL ETİK

Helsinki Bildirgesi Meslek Ahlakı

Editörler

Doç.Dr. Nermin ERSOY

Yrd.Doç.Dr. Ümit N. GÜNDOĞMUŞ

FEDERAL ALMANYA DIŞHEKİMLERİ BİRLİĞİ ÖRNEK MESLEK TÜZÜĞÜ-TÜRK DIŞHEKİMLERİ BİRLİĞİ DEONTOLOJİ TÜZÜĞÜ TASLAĞI, KARŞILAŞTIRMALAR-DEĞERLENDİRMELER

Doç.Dr.Özcan Öncel*, Dt.Arın Namal*

İ.Ü. Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı

Çağdaş tanımlamalara göre dişhekimleri; florlama ve oral hijyen eğitimi gi-bi birincil, dolgu, apikal rezeksiyon, gingival küretaj gibi ikincil, hastalık nedeniyle kaybedilen fonksiyonların kazandırılmasına yönelik protezler gibi üçüncül ağız sağlığı uygulamalarının gerektirdiği sorumluluğu yüklenilecek şekilde temel eğitim alan, al-dıkları eğitim daha ileri programlara katılmalarına elverecek nitelikte olan klinisyenlerdir(5). Tanımlanan etkinlik alanı ile dişhekimliği insan sağlığı ve insan ya-şamı ile sıkı sıkıya ilgili olup diğer tıp dallarından ayrılmaz bir meslektir. İnsanların ya-şamları boyunca pek çok kez başvurmak zorunda kaldıkları dişhekimlerinin her top-lumda saygın ve etkin bir yeri vardır. Bu yönleri ve nitelikleri nedeniyle günümüz mo-dern devletlerinde olduğu gibi Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nde de yaklaşık 13.000 mensubu bulunan(35) dişhekimliği mesleği özel ve genel yasalarla düzenlenmiş, hukuk sistemimiz içindeki yeri vurgulanmıştır.

Hekimlik Uygulamalarına Yönelik Yasal Düzenlemeler Hakkında Kı-saca

Gerek hekimlerin, gerekse dişhekimlerinin mesleki faaliyeti ile ilgili olarak bugün de uygulanan temel kanun 11.4.1928 tarihli ve 1219 No'lu Hekimlik ve Hekim-lik Dallarının Uygulanması İle İlgili Yasa, orijinal adı ile "Tababet ve Şuabatı Sanatla-rının Tarz-ı İcrasına Dair Kanun"dur. Ayrıca,

- 24.4.1930 tarih ve 1593 sayılı Umumi Hıfzısıhha Kanunu,

- 8.7.1953 tarih ve 6119 sayılı Adli Tıp Müessesesi Kanunu,

- 19.4.1937 tarih ve 3153 sayılı Radyoloji, Radyum ve Elektrikle Tedavi ve diğer Fizyoterapi Müesseseleri Hakkında Kanun,

- 23.1.1953 tarih ve 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Kanunu da hekimle-rin mesleklerini icrasına dair hükümlere yer ver-mektedir. Ayrıca Türk Ceza Kanunu (1.7.1925), Eczacılar ve Eczaneler Hakkında Kanun (18.12.1953/6197), Uyuşturucu maddelerin Murakebesi Hakkında Kanun (24.6.1933/2313)'da da hekim ve dişhekimlerini ilgilendiren hükümler bulunmak-tadır(30,7).

Hekimlerin mesleki faaliyetlerini dolaylı ya da doğrudan ilgilendiren çeşitli yasalar yanında tüzük ve yönetmelikler de yürür-lüktedir. Tüzükler, kanunun uygulan-masını göstermek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere düzenlenirler. Tüzükle-rin konusu ya kanunların uygulanması ile ilgili yapıcı hükümler koymak veya kanunun temelini teşkil eden konularda teknik kısımları tamamlamak, bu amaçla teferruata ait hükümler koymaktır(21). Hukukumuzda hekimlerin uymakla yükümlü olduk-ları meslek kurallarını belirleyen tüzük, 6023 sayılı Türk Tabipler Birliği Kanunu'nun 59. maddesi-nin g bendine göre hazır-lanmış, 13.1.1960 tarih ve 4/12578 sayılı Bakanlar Kurulu kara-riyle yürürlüğe girmiş olan "Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi"dir(26)

Zaman zaman hekimlik mesleğinin güncel sorunlarına yönelik ek kanun maddeleri ve yönetmelikler oluşturulmuş olsa da(11) sağlık alanımızdaki yasal düzen-lemelerin oldukça eski tarihli oldukları görülmektedir. Bu nedenle sağlıkla ilgili diğer yasaların yanında deontoloji tüzüğü'nün de güncelleşmesi doğrultusundaki talepler sık-laşmış; oluşturulması istenen yeni metne dair önerilerde bulunulmuştur(28). İçerik açı-sından bu yasal düzenlemelerin hiç birinde hekimlerin sorumluluklarını özel bir şekilde düzenleyen hükme rastlanmadığı belirtilmektedir(30). Öte yandan son birkaç on yılda tıp alanında kaydedilen önemli gelişmelere paralel olarak dişhekimliğinde de kullanılan teknoloji ve malzemeler hızla gelişmiş, çeşitlen-miş, tedaviler pahalılaşmış, dişhekimliği gündemine yardımcı personelle çalışma, şirket kurma, meslek sonrası eğitim gibi ko-nular tartışma yaratarak girmiş ve uygulamada yerlerini almıştır.

Ülkemizde Dişhekimlerinin Örgütlülüğüne Kısa Bir Bakış

Ülkemizde dişhekimleri 7.6.1985 tarihinde 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu çıkana dek 6023 sayılı Türk Tabipleri Birliği Kanunu'na dayalı olarak Türk Tabipler Birliği bünyesinde yer almaktaydılar. Fakat Tabipler Odası Yönetim Ku-rulların-da ancak bir üyeyle temsil hakkına sahiptiler. Bu son derece sınırlı temsil hakkı nedeniyle diğer sağlık sorunları yanında ağız-diş sağlığı sorunları gölgede kalıyor, Ta-bip Odaları gündeminde haketttiği yeri alması da mümkün olmuyordu(38). Bu zeminde dişhekimlerinin daha çok dernekleşmeye eğilim duydıklarını, bu doğrultuda eski sayı-lacak bir tarihçesi olan örgütlülüklerine ağırlık verdiklerini görüyoruz(12,27).

7.6.1985 tarihinde kabul edilen 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanu-nu ile dişhekimleri kendi özerk mesleki birliklerini oluşturdular. 1986 yılında yapılan kongrelerle göreve başlayan dişhekimleri odalarının ve onların üst kuruluşu olan Türk Dişhekimleri Birliği'nin mesleğimize büyük yararları olmuş, oluşturulan geniş yapılan-ma ile mesleğe özgü sorunlar yoğun olarak ele alınmaya başlanmıştır(8,35).

Bağımsız örgütlenmelerini takiben Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri O-daları meslekle ilgili yasaların güncel hale getir-ilmesi, eksikleri karşılamak üzere yeni yasal düzenlemelerin oluşturulması konularına önemle eğilmiş, bu konudaki ısrarını sık sık vurgulamıştır(1). 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu'nun çeşitli maddele-rine dayanılarak hazırlanan "Türk Dişhekimleri Birliği ve Dişhekimleri Odalarının Di-siplin Yönetmeliği", "Türk Dişhekimleri Birliği'nde ve Dişhekimleri Odalarında Hiz-metlerin Yürütülmesine Dair Yönetmelik", "Türk Dişhekimleri Birliği ve Odaları Ko-misyonlarının Kuruluş ve Çalışmaları Hakkında Yönetmelik", "Türk Dişhekimleri Bir-liği Kongre ve Fuar Yönetmeliği", "Türk Dişhekimleri Birliği Onur Üyeliği ve Onur Belgeleri Yönetmeliği", "Türk Dişhekimleri Birliği Sürekli Dişhekimliği Eğitimi Kredilendirme Yönergesi" gibi düzenlemeler bu alandaki çabaların somut örnekleri-dir(11).

Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün Güncelleştirilmesi Çabaları ve Dişhekimleri

Sağlık mevzuatımızın güncelleştirilmesi talebinin bir parçası olarak 1984 yılında Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi'nce etkinlik başlatıldığını(32), bu etkinli-ğin ürünü olarak "Tıp Meslek Ahlakı Tüzük Tasarısı" başlığıyla 2.7.1987 tarihli bir metin oluşturularak(22) Danıştay'a sunulmak üzere Sağlık Bakanlığı'na gönderildiğini görüyoruz(33). Hekim sözcüğü ile hekim ve dişhekimlerinin kastedildiğini belirten, an-cak hekimlik uygulamasının güncel sorunları açısından önemli eksiklikler taşıyan

bu tüzük(32) çeşitli nedenlerle yürürlüğe girememiştir. Bu konuda süren çalışmalara hız kazandırmak amacıyla 1995 yılı içerisinde İstanbul Tabip Odası tarafından yeni bir çalış-ma başlatılmış, Avrupa ülkelerinin bu konudaki düzenlemeleri gözönünde bulundurularak "tüm sağlık alanı çalışanları için" kaleme alındığı belirtilen ve "Tıbbi Deontoloji Tüzüğü Taslağı" başlığını taşıyan metin 12.3.1996 tarihinde İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı ve İstanbul Tabip Odası'nın düzenledikleri III. Tıbbi Etik Sempozyumu'nda tartışmaya açılmıştır(24). Ancak bu metinde hekim, Tabip Odası, Tabipler Birliği adları yanında dişhekim, Dişhekimleri Odası, Dişhekimleri Birliği adlarından söz edilmediğini görüyoruz(32). Bu çok büyük eksikliğin karşısında Türk Dişhekimliği Birliği ve Türk Dişhekimleri Odaları'nca mes-leğe özgü bir tüzüğün çalışmalarına başlanması kararı oluşmuş(40); sonuçta Türk Dişhekimleri Birliği 23-24.6.1998 tarihlerinde Bursa'da gerçekleştirdiği I. Dişhekimliği Etik Kurultayı'nda meslektaşların uyması gereken deontoloji kurallarının meslek ve meslek etiği alanlarındaki gelişmelere uygun biçimde yeniden düzenlenmesi için meslek örgütlerinde tartışmaya açılıp geliştirilmek üzere "Dişhekimleri Deontoloji Tüzüğü Ön Taslağı"nın hazırlanmasını sağlamıştır(10).Türk Dişhekimleri Birliği Etik Komisyonu daha sonra da çalışmalarına devam etmiştir. İlerleyen çalışmalar neticesinde yaklaşık on ay sonra 24 Nisan 1999 tarihinde Türk Dişhekimleri Birliği Başkanı'nın daveti ile tüm Dişhekimleri Odaları Başkanları, tüzük çalışmaları ile ilgili uzmanlar, Sağlık Bakanlığı müsteşarlarından bir hekim ve bir hukukçu Bolu-Abant'ta tam gün süren bir toplantıda buluşarak komisyonun Bursa'da oluşan ön taslağa dayanarak geliştirdiği yeni taslağı ele almıştır. Tek tek tüm maddelerinin tartışmaya açıldığı taslağa yönelik eleştiri ve katkıları değerlendirmek amacıyla komisyonun çalışmaları sürmektedir(10,41). Başlangıcını ve gidişini kısaca özetlemeye çalıştığımız bu girişim sağlık mevzuatımızın dişhekimliği alanında da güncelleştirilmesi, eksikliklerinin giderilmesi hedefi doğrultusunda oldukça önemli bir adımdır.

Bizim bu sunuşumuzdaki amacımız, "tıp hukuku", "dişhekimliği etiği" gibi başlıkları temel kongre konularından kabul eden I. Ulusal Tıbbi Etik Kongresi'nde dişhekimliği deontoloji tüzüğü oluşturulması için sürdürülen çabalara dikkatleri çekmek, örnek olarak seçtiğimiz bir Batı ülkesinin, Almanya'nın bu alanda yürürlükte bu-lunan tüzüğünü tanıtarak, ülkemizde üzerinde çalışılmakta olan tüzük taslağına katkılar-da bulunmak, kongre katılımcılarının bu konudaki değerli katkılarına zemin sağlanmış olmaktadır.

Bu amaçla Köln'de bulunan Federal Almanya Dişhekimleri Birliği ile irtibat kurarak Eyalet Dişhekimleri Odalarının esas almaları için düzenledikleri "Dişhekimliği Örnek Meslek Tüzüğü"ne (Musterberufsordnung) ait metni elde ettik, dilimize aktardık. Tüzüğün eyaletler özelinde uğradığı değişiklikleri tanımak amacıyla Eyalet Dişhekimleri Odası sıfatı taşıyan Berlin, Baden-Württemberg, Schleswig-Holstein, Mecklenburg-Vorpommern, Hamburg, Niedersachsen, Nordrhein, Sachsen, Hessen, Thüringen, Westfalen-Lippe Dişhekimleri Odaları'na ait meslek tüzüklerini temin ede-rek inceledik(15). İncelememiz Eyalet Dişhekimleri Odaları'nın bazı açıklama ve belir-ginleştirmeler dışında Dişhekimleri Birliği'nce düzenlenen Örnek Meslek Tüzüğü'nü (Musterberufsordnung) temel aldıklarını göstermiştir. Kıyaslamamız esnasında örnek meslek tüzüğünü esas almakla birlikte yer yer bu farklılıklara ilişkin örnekler de verme-ye çalışacağız. Yine bu kıyaslamada ele alacağımız diğer metin Türk Dişhekimleri Bir-liği'nin Bolu Toplantısında tartışmaya açtığı "Dişhekimliği Deontoloji Tüzüğü Tasla-ğı"dır. (Her iki tüzüğün tam metni için Bkz. Ek 1 ve 2). Ayrıca Federal Almanya Dişhekimleri Birliği Örnek Meslek Tüzüğü yanısıra incelediğimiz İsviçre ve Avusturya Dişhekimliği Meslek Tüzüğü'nden de yeri geldikçe esas kıyaslamamızı gölgelemeyecek küçük örnekler vermeye çalışacağız. Bizi böyle bir karşılaştırmaya yönelten neden her uygar ülkenin başka ülkelerin aynı konudaki çalışmalarından bilimsel yönte-me uygun olarak yararlanması gerektiği yönündeki inancı paylaşmamızdır. Hu-kuk bilimcisi Cihan'a göre de böyle bir yaklaşım son derece doğaldır. Bunun tersi-ne bir görüş, yani her ülkenin kendi dar çerçevesi içinde kalması, diğer ülkelerde yapılmış çalışmaları dikkate almaması bilimsel düşünceye aykırıdır; dar ve isabet-sizdir(6).

Türk ve Alman Meslek Tüzüklerinden Beklenen İşleve Kısa Bir Bakış

Anayasamızın 107. maddesine göre tüzükler kanunun uygulanmasını gös-termek veya kanunun emrettiği işleri belirtmek üzere düzenlenen, konusu ya kanunların uygulanması ile ilgili yapıcı hükümler koymak veya kanunun temelini oluşturan konu-larda teknik kısımları tamamlamak, bu amaçla teferruata ait hükümler koymak olan hu-kuk metinleridir(21).

Federal Almanya Cumhuriyeti (Bundesrepublik Deutschland) kanunları da dişhekimleri için hangi davranışın yasak ve ceza-yı gerektirir nitelik taşıdığını açıkça i-fade edilmiş olmasını öngörmektedir. Dişhekimliği meslek tüzükleri özerk mesleki bir-lıklar olan dişhekimleri odalarının bu amaçla ortaya koydukları kurallar dizgesidirler ve yasalarla desteklenmişlerdir. Almanya'da kamu hukukunun organları kabul edilen Eya-let Dişhekimleri Odaları (Landeszahnärztekammer) eyalet kanun-larınca kendi eyaletle-rinde geçerli olmak üzere dişhekimlerinin meslek tüzüklerini oluşturmaları doğrultu-sunda yetk-ilendirilmişlerdir. Anılan yetki her eyaletin dişhekimleri odasınc kullanılmıştır(34).

Federal Almanya Dişhekimleri Birliği Örnek Meslek Tüzüğü'nün İçeriğinde Dikkat Çeken Yönler ve Tüzük Taslağıyla Karşılaştırmalar

Federal Almanya Dişhekimleri Birliği'nin 28.6.1996 tarihinde Eyalet Dişhekimleri Odaları'nın dikkatine sunduğu "Örnek Meslek Tüzüğü"nde genel içeriği açısından dikkat çeken ilk husus; Alman yasalarınca kendisinden beklenen mesleki uy-gulamada doğru ve hatalı tutumların tanımlanması görevini netliği amaçlayarak yerine getirmeye çalışmış olmasıdır. Tüzük öndeyişinde de varoluş amacı kısa ve açık bir şe-kilde tanımlanmıştır: "Meslek tüzüğü... mesleğin uygulanması kapsamın-daki mes-leksel yükümlülükleri kurallaştırır." TDBDTT'nin 1.maddesinde tüzüğün amacının "dişhekimlerinin meslek uygu-larken uymak zorunda oldukları etik kuralları be-lirlemek" olarak ifade edilmesi deontoloji tüzüğü taslağı adı verilmiş başlık-la çeliş-mektedir (Bkz. TDBDTT m.1). Kanımızca etik ve deontoloji sözcüklerinin taşıdığı ay-rımlar bizim tüzük taslağıımızda yeterince dikkate alınmamıştır. İsviçre Dişhekimliği Meslek Tüzüğü meslek tüzüğünün amacını kapsamlı olarak tanımlamıştır. Bu tanımla-maya göre meslek tüzüğü, "özellikle:

- dişhekiminin teknik ve mesleki etik yetisini destekleyecektir;
- dişhekimisi ile hasta arasındaki güveni teşvik edecektir;
- dişhekimliği mesleğinin itibarı ve özgürlüğünü koruyacaktır;
- dişhekimleri arasındaki meslektaş ilişkisini destekleyecektir;
- deontolojiye uygun davranışları teşvik edecek, deontolojiye aykırı davra-nışları ise tanımlayacak, önleyecek ve ceza-landırılacaktır(25).

Türk Dişhekimleri Birliği Deontoloji Tüzüğü Taslağında (bundan sonrasın-da TDBD TT kısaltması kullanılacaktır) olduğu gibi Federal Almanya Dişhekimleri Bir-liği Örnek Meslek Tüzüğü (bundan sonrasında FADBÖMT kısaltması kullanılacaktır) de tüzüğün mesleklerinde çalışmakta olan dişhekimlerini bağladığını bildirmektedir. FADBÖMT ayrıca tüzüğün oda üyelerini bağladığını ifade ederken TDBD TT böyle bir sınırlandırmaya gitmemiş, tüzüğün dişhekimliği yapma hakkını kazanıp, mesleğini uy-gulamakta olan herkesi kapsadığını belirtmiştir. Çünkü 7.6.1985 tarihinde yürürlüğe gi-ren 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu'nun 17. maddesi serbest meslek icra etmeyen; kamu kurum ve kuruluşları ile kamu iktisadi devlet teşekküllerinde çalışan dişhekimlerine ve herhangi bir nedenle mesleğini icra etmeyenlere isteğe bağlı üyelik getir-miştir.

FADBÖMT'nün "Mesleğin Uygulanması" başlığını taşıyan 7 maddelik ilk bölümünde dişhekimliği mesleğinin kâr amaçlı bir uğraş olmadığına vurgulanmış ol-masını önemli buluyoruz. Bu hususa tüzük taslağımızın 17 ve 18.maddesinde değinil-miştir. Yine burada dişhekimliğinin doğası gereği bir serbest meslek olduğu ve ancak tanı ve tedavi özgürlüğü içinde uygu-lanabileceği belirtilmektedir. TDBD TT'nin da 9. maddesi de dişhekiminin mesleğini uygularken vicdani ve bilimsel kanaatine göre hare-ke-t ettiğini belirtmektedir. FADBÖMT'de yine bu ilk başlık altında "dişhekim bilgi ve yetisini koruyucu bakım ve tedavi uygulayarak sağlığın korunmasının hizmetinde kullanmakla yükümlüdür" hükmüne yer vermekte TDBD TT ise 12. maddesinde dişhekiminin koruyucu hekimlik ilkelerini gözönünde bulundurması gerektiğini be-lirtmektedir. Yine FADBÖMT ilk başlığı altında dişhekimliği muayenehanesinin usulü-ne uygun; tedavinin ve acil hizmetin gerektirdiklerine göre donatıl-ması; hijyenik gerek-lere uygun durumda olmasını şart koşarken, TDBD TT 13. maddesinde serbest çalışan dişhekiminin Sağlık Bakanlığı'nın öngördüğü şekilde muayenehane standardizasyonuna uymak zorunda olduğunu belirtmektedir. Mevcut durumda bizim tüzük taslağımız mua-yenehanenin acil hizmet donanımına sahip olması zorunluluğuna değinmemektedir. Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Odası'nın 26.6.1995 tarihli Meslek Tüzüğü ayrıca dişhekimine ait muayenehanede "ışınlardan korunulması" hakkındaki yasal dü-zenlemelere dikkatle uyulması gerektiğini vurgulamaktadır. Yine bu eyalet tüzüğünde dişhekim muayenehanesinin dişhekimliği mesleğini uygulamak dışında ticari ya da başka bir amaçla kullanılamayacağı özellikle belirtilmiştir. FADBÖMT'ün ilk maddesi içinde dişhekiminin hastası ile arasında oluşması gereken güven bağlan-tısının varolma-dığına inandığı durumda (acil haller hariç) tedaviyi reddedebileceği belirtilmektedir. TDBD TT bu hususu 33. maddesinde "Tedaviyi Üstlenme ve Yarıda Bırakma" başlığı altında daha kapsamlı olarak ele almış, böyle bir durumda izlenecek yolu daha ayrıntılı olarak tanımlamıştır.

FADBÖMT ilk madde çerçevesinde "dişhekiminin muayenehanesinin ü-zerindeki tasarruf hakkını kimseye veremeyeceği; meslek icrasını kısıtlayacak hiç-bir yükümlülüğe girmemesi gerektiği" belirtilmiştir. Bu açıklama ile dişhekimliği mesleğinin bağımsız karakteri tekrar vurgulanmıştır. Böyle bir açıklamaya tüzük tasla-ğımızın (TDBD TT) yer vermediğini görüyoruz. Oysa diplomaların kiraya verilerek sahte dişhekimlerine hayat hakkı sağlanabilen ülkemiz koşullarında dişhekiminin mua-yenehanedeki rolü tüzük çerçevesinde de daha ayrıntılı bir tanımlamaya muhtaç durum-dadır.

FADBÖMT'nün 1.6. maddesi diş hekimlerini oldukça anlamlı ve önemli bir görevle donatmakta; onlara sağlık eğitimi; sağlığın korunmasına özendirme ile halk arasında yaygın hastalıklarla mücadele konularında görev yüklemektedir. Aldıkları e-ğitim bu alanda verimli olabilecek nitelik taşıyan dişhekimlerine tüzük çerçevesinde böylesi bir görev yüklenmesinin son derece yerinde bir tutum olduğuna inanıyor; ülke-miz koşullarında daha da önem kazanan bu hükme tüzüğümüzde de yer verilmesini di-liyoruz.

Yine bu ilk bölümde dişhekimine kullandığı ve kullandığı ilaçların yan etkilerini meslek odasında oluşturulmuş "Dişhekimleri İlaç Heyeti"ne bildirmesi yü-kümlülüğü getirilmiştir (Bkz. FADBÖMT m.1.6.). Bizim tüzük taslağımızın 12. madde-si ise "tedavi yöntemleri" başlığı altında dişhekiminin gerekli bilimsel aşamalardan ge-çip ruhsatlandırılmamış kimyasal, farmakolojik ve biyolojik maddeleri ilaç olarak kul-lanamayacağı belirtilmektedir. Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Meslek Tüzüğü "İlaç Kullanılması" başlığını taşıyan 7.maddesinde dişhekiminin etkisi konusunda yeterin-ce bilgilendiği ilaçları kullanabileceği belirtilmekte; ilaçların kötüye kullanımına karşı elinden geleni yapması gerektiği hatırlatılmakta, kaşesinin ve reçetelerinin çalınmasına karşı önlem alması gerektiği vurgulanmaktadır(3). Ancak yine tüzük taslağımızın 37. maddesinde dişhekimlerinin yerel etik kurulların kararları çerçevesinde insan üzerinde yapılacak bir araştırma ekibi içinde yer alabileceği ifade edilmektedir. Doğal olarak bu araştırmalarda yeni ilaçlar denenecektir. Bu iki maddenin çelişki arz etmemesi için ka-nımızca 12. maddede dişhekiminin etik düzenlemeler zemininde araştırma yapma hak-kının saklı olduğu açıklamasına yer verilmeli; Dişhekimleri Odaları bünyesinde ilaçlara ilişkin yan etkilerin bildirilebileceği bir komisyon oluşturulması konusu üzerinde de du-rulmalıdır.

FADBÖMT'nün ilk maddesinin son fıkkında (1.7) dişhekimlerinin "Bildi-rim Tüzüğü"ne (Meldeordnung) uygun davranmakla yükümlü oldukları ifade edilmek-tedir. Burada FADBÖMT'nün 3 ekinden ilki ile karşılaşmış oluyoruz. Bu yönetmelik (Meldeordnung)(13) eyalet sınırları içinde çalışan ya da ikamet eden tüm dişhekimlerini kendilerini bizzat ya da yazılı olarak meslek odasına bildirmekle yükümlü tutmaktadır. Bu amaçla dişhekim meslek odasının düzenlediği bir formu dolduracak; sahip olduğu diploma ve mesleki eğitimi ilgilendiren diğer belgelerin kopyalarını forma ekleyecek; eğer bu belgeler yabancı bir dille yazılmış iseler kurumun görevlendirdiği ya da yeminli bir tercüman tarafından ana dile çevrileceklerdir. Dişhekiminin serbest çalışması, ser-best çalışmasını sona erdirmesi; bir yerde görevlendirilmesi ve bu görevin bitişinde, muayene-hanesinin yeri değiştiğinde, işyeri değiştiğinde; ev adresi değiştiğinde bildi-rimde bulunması gerekmektedir. Dişhekiminin kendisini meslek odasına bildirmesi hu-susuna tüzük taslağımızda yer verilmediğini görüyoruz. Ayrıca FADBÖMT'nün dişhekimlerinin ev adresleri konusunda da gösterdiği hassasiyet ilgi çekicidir.

FADBÖMT'nün 2. maddesi meslek içi eğitim konusunu ele almakta, dişhekimini mesleksel ek eğitim görmekle yükümlü tut-maktadır. Bu yükümlülük yine eyaletler özelinde düzenlenen; ortak bir metni temel alan Sağlığa Hizmet Eden Meslekler Yasası'nda (Heilberufsgesetz-Heil Ber G) açıklanmıştır. Bu yasa hekim; diş hekim, eczacı ve veterinerlere birlikte seslen-mektedir ve her bir meslek gru-bunun meslek içi eğitimlerine yönelik ayrı başlıklar altında hükümler taşımakta-dır. Ayrıca Alman eyaletlerinde meslek sonrası eğitimi düzenleyen bir tüzüğün yürürlükte bulunduğunu görüyoruz(38). Ülkemizde de 3224 sayılı Türk Dişhekimleri Birliği Kanunu'nun 26-h maddesi gereğince hazırlanmış "Türk Dişhekimleri Birliği Sürekli Meslek Eğitimi Kredilendirme Yönetmeliği" bulunmakta(9), bu yönetmelik yalnız mesleğini serbest olarak uygulayan diş hekimleri ile üniversiteler haricinde kamu ku-rumlarında çalışan dişhekimlerini kapsamaktadır. FADBÖMT'nün yanısıra belir-lenen meslek sonrası eğitim tüzükleri ise dişhekimliğinde uzmanlık alanlarının tanımını yap-makta, bu eğitime katılış koşullarını belirtmekte, yurtdışında edinilecek uzmanlıkta ara-nan koşulları açıklamakta; uzmanlık alanlarını çene ortopedisi,

dişhekimliği cerrahisi ve periodontoloji olarak tanımlamaktadır(38).

FADBÖMT'nün 3. maddesinde dişhekiminin işinin kalitesine ait sorumluluğu taşımakla yükümlü olduğunun belirtilmesi ile yetinilmektedir. Bizim tüzük taslağı-mızın 12. maddesi ise dişhekiminin hastalarının tanı ve tedavisinde çağdaş bilimsel dişhekimliği normlarına uygun olmayan yöntemleri uygulamayacağı hükmünü getir-mektedir. Avusturya Dişhekimliği Meslek Tüzüğü de "dişhekimliği mesleğinin uygulanışını, dişhekimliğine ait bilimsel bilgilerce doğrulanan etkinlik..." olarak tanımlar(15). Bu noktada bazı Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Almanya'da da "alternatif tıp" başlığı altında değerlendirilen uygulamalara yasal dayanak hazırlanmış olduğunu hatırlamak yerinde olacaktır. Almanya'da alternatif tıp uygulamalarının dayandığı "Naturheilmittelgesetz" (Doğal Tedaviler Yasası) bulunmaktadır(16). Ancak bu yasada hekim olmadıkları halde doğal yöntemlerle tedavi uygulamalarına izin verilen kişilerin diş, çene, ağız hastalıklarını tedavi edemeyecekleri açıkça belirtilmiştir(17). Fakat Al-manya'da alternatif yöntemler uygulayan dişhekimleri ve onlara ait örgütlenmeler var-dır. Hastalara tedavi seçeneklerinden söz edilirken bu konuda da bilgi verilmektedir. Almanya'da doğal tedaviler, bütüncül tedaviler uygulayan dişhekimleri(20,29) Bundesverband der naturheilkundlich tätigen Zahnärzte e.V.-(Federal Alman Doğal Yöntemlerle Tedavi Eden Dişhekimleri Birliği) çatısı altında örgütlenmişlerdir.

FADBÖMT'nün 4. maddesinde yer alan "sır saklama yükümlülüğü" ko-nusunun 6. maddede "dişhekimliği kayıtları" başlığı altında daha da detaylandırılarak ele alındığını görüyoruz. Bizim tüzük taslağı-mız da bu konuyu geniş olarak ele almakla birlikte muayenehanenin devredildiği ya da kapatıldığı durumlarda dişhekiminin süren yükümlülüğüne işaret etmemektedir. Ayrıca FADBÖMT 6.2'de dişhekimliği kayıtları-nın; hasta raporları; röntgen filmlerinin (elektronik bilgi işlem sistemlerinde de olsa) resmi belge niteliği taşıdığı; sözleşme kurallarına uygun olarak korunması gerektiği belirtilmektedir. Sachsen Eyaleti Tüzüğü (m.2) bu süreyi en az 10 yıl olarak belirlemiştir(3). Tüzükteki bu belirleme kanımızca önemlidir.

FADBÖMT'nün 5. maddesi; tüzük taslağı-mızda bulunmayan bir başlık ta-şımakta; çalışma saatleri konusunu ele almaktadır. Bu maddede dişhekiminin hizmete talep doğmuşsa meslek odasından alacağı izinle ikinci adresinde de bizzat çalışmak koşuluyla ikinci bir muayenehane açmaya hakkı bulunabileceği belirtilmektedir. Bunun ötesinde dişhekimlerinin hastalarına çeşitli muayenehanelerde randevu vermesi yasaktır. İkinci bir muayenehane açma hususu Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanunumuzun 43.maddesince yasaklanmıştır. Ayrıca FADBÖMT'nde dişhekiminden çalışma saatlerini belirleyip; tabelasında duyurması ve belirttiği bu saat-ler içinde muayenehanesinde bulunması beklenmektedir. Schleswig-Holstein Eyaleti Dişhekimliği Meslek Tüzüğü'nde alışılmış çalışma saatlerinin pazartesi, salı, perşembe ve cuma günleri 9.00-12.00 ve 15.00-18.00 arası, çarşamba günü ise 9.00-12.00 arası olduğu belirtilmektedir(14). Tüzük taslağı-mız çalışma saatleri konusuna değinmemiştir; oysa böyle bir düzenlemenin, yerleştirilecek nöbet sistemi ile birlikte meslektaşlarımızın yaşamlarını rahatlatacağı açıktır.

FADBÖMT'nün 7. maddesi yine tüzük taslağı-mızın değinmediği bir konuyu kapsamakta; bilirkişilerin seçimi ve görevlerini yürütüşleri hususunu ele almaktadır. Ayrıca bu maddede yer alan hükümlerin aydınlatılması amacıyla "Bilirkişiler Hakkında Yönerge" (Gutachterrichtlinien) oluşturulmuştur(9). Bu yönergede bilirkişi olarak görevlendirilen kişinin rapor verdiği hastayı acil haller hariç olmak üzere 24 ay sonrası-na kadar tedavi edemeyeceği hükmü, bilirkişiliği suistimallerden arındırmak; meslek-taşlar arasında haksız rekabete yol açmamak açısından son derece önem taşımaktadır ve örnek alınması gereken niteliktedir.

FADBÖMT'nün "dişhekimliğinde ücretler"i konu alan 8. maddesi bizim tüzük taslağı-mızda belirtilen "asgari muayene ve tedavi ücretinin altında çalışılmaya-cağı" hükmünü içermemekte; "dişhekiminin talep ettiği ücret makul olmalıdır" ifadesi ile yetinmektedir. Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Meslek Tüzüğü tedavi esnasında hasta-dan talep edilen ücrette artış olması gerektiği durumda hastanın derhal bilgilendirilmesi ve onayının alınmasında zorunluluğuna işaret etmiştir(3). FADBÖMT'nün bu maddesi ayrıca bizim tüzük taslağı-mızda değinilmeyen; fakat 1960 tarihli Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'müzün 35.maddesinde aynen belirtilmiş olan acil durumda hastadan peşin ödeme yapmasının beklenemeyeceği hükmüne yer vermektedir.

FADBÖMT'nün 9. maddesi "Meslektaş ilişkileri" başlığı altında, tüzük taslağı-mızın "meslektaşlar arası saygı" ve "mesleki dayanışma" başlıklarını taşıyan 21. ve 22. maddelerinden farklı vurgulamaları içermektedir. Burada dişhekiminin bir başka hekim ya da dişhekimisi tarafından istenen yardımı zorunlu bir neden olmadıkça reddet-memesi gerektiği belirtilmekte; yine dişhekiminin geçici olarak meslektaşının yerine bakma görevini; acil nedenle tedaviyi, başka bir hekimin gönderdiği hastanın tedavisini, bilirkişi görevini çizilen sınırları aşarak uzatmaması belirtilmektedir. Burada gerektiğinde geçici olarak bir meslektaşının yerine bakanın bir görev olarak tanımlanması dikkat çekmelidir. Serbest çalışan meslektaşlarımızın tatillerinde ve zorunlu olarak mu-ayenehanelerinden uzaklaşmalarını gerektiren durumlarda diğer meslektaşlarından böyle bir desteği alabilmelerinin kurallaştırılmış olmasının yararı açıktır. Yine burada (FADBÖMT 9.4) dişhekiminin hastasını para karşılığı da (örtülü de olsa) başka kişi ya da kurumlara göndermesinin yasak olduğunun vurgulanması kanımızca son derece önemlidir. Bizim tüzük taslağı-mızın 19. maddesi de bu hususu vurgulamıştır.

FADBÖMT'nün 10. maddesi tüzüğümüzde yer verilmeyen; oysa uygulama-da dişhekimlerini rahatlatacak bir hükme yer vermektedir: "Meslektaşların birbirleri-nin yerine bakmaları". 10.2. madde ise dişhekimlerini birbirlerinin yerine bakıp ve-kalet etmekle yükümlü tutmaktadır. Tekrar vurgulamalıyız ki böyle bir uygulama hiz-metin ancak bizzat sunulabildiği dişhekimliği mesleğinde meslek üyelerini rahatlatacak bir düzenlemedir. Ülkemizde meslek odalarının böyle bir sistemi kurup yerleştire-bil-meleri; muayenehaneye aşırı bağımlı şekilde sürdürülmek zorunda kalan meslek ya-şamını olumlu yönde etkileyecektir. Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Meslek Tüzüğü m.4'e göre dişhekimisi yerine bakacak meslektaşının adını, adresini ve telefon numarasını duyurmakla yükümlüdür. Vekalet edecek kişi meslekten men edilmiş; ya da mesleği uygulamayı bırakmış bir kişi olamaz. Ülkemiz dişhekimlerinin çalışma saatlerinin Al-man eyaletlerinde serbest çalışan dişhekimlerinin çalışma saatleriyle kıyaslandığında oldukça uzun oluşu bu konunun önemini pekiştirmektedir.

FADBÖMT'nün 11. maddesi yine tüzük taslağı-mızda çok kısa olarak değinilen fakat 3224 sayılı Dişhekimleri Birliği Kanunu'nda değinilmeyen acil hizmet yükümlülüğünü, bir örgütlenme modeli şeklinde (nöbetçi dişhekimliği); ayrı bir tüzük eki-ne dayanarak (Acil Hizmet Yönetmeliği) ayrıntılı olarak tanımlamaktadır(14). Dişhekimlerinin bu alanda meslek sonrası eğitim alması zorunluluğunun belirtilmesi de (FADBÖMT m.11.3) tüzüğün dikkate alınması gereken bir yönüdür.

FADBÖMT'nün 12. maddesi "asistanlar ve vekiller" başlığı altında dişhekimine asiste edecek veya vekalet edecek kişileri tanımlamakta; bu kişilerin görev üstlenişlerine ilişkin sınırları çizmektedir. 12. maddenin 3. fıkrası da dişhekiminin mes-leği-ni uygularken dişhekimisi olmayan bir kişinin talimatına girmemesinin özellikle gü-vence altına alınmasını istemektedir.

Diplomaların sahte dişhekimlerine kiralananabildiği ülkemiz koşullarında böyle bir hükme tüzüğümüzde de yer verilmesinin özellikle ge-rekli olduğu açıktır.

FADBÖMT'nün 13. maddesi de tüzük taslağımızda yer verilmeyen bir baş-lık taşımakta; dişhekimî yardımcılarının yetiştir-ilmeleri konusunu ele almakta 14. mad-de yardımcı personelin çalıştırılması koşullarını açıklamaktadır. Ülkemizde de dişhekimine yardımcı personel yetiştirme konusunda çabalar vardır. Bu nedenle tüzük içerisinde yardımcı personelin nitelik açısından tanımının yapılmasını önemli buluyoruz.

Vefat eden dişhekiminin muayenehanesinin varislerinin lehine olması için üç ay süreyle vekaleten çalıştırılabileceğine hak tanınması; bu hakkın vurgulanması son derece önemli; insani bir hükümdür (Bkz. FADBÖMT m.12.6). Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Odası bu süreyi bir yıl olarak tanımlamakta; gerekirse Oda kararıyla uza-tabileceklerini belirtmektedir(3). Ancak ne yazık ki Tababet ve Şuabatı Sanatlarının Tarz-ı İcrasına Dair Kanunumuzun 76.maddesinde tabip, diş tabibi, eczacı, ebe, küçük sağlık memurları ve hastabakıcıların ölümleri halinde diplomalarına el konulacağı, iptal edildikten sonra aileye iade edileceği hükmü yeralmaktadır.

FADBÖMT'nün 15. maddesi dişhekiminin prevensiyon ve rehabilitasyon hedefinde ortaklaşa çalışabileceği meslek gru-plarını belirleyerek ülkemizdeki uygula-malar açısından farklı bir işbirliği zeminini tanımlamaktadır.

FADBÖMT'nün 16. maddesi de tüzük taslağımızda yer almayan önemli bir hususa işaret etmekte, dişhekiminin muayene-hanesini devretmesi durumunda gözetmesi gereken hususları açıklamaktadır. Burada devralınan muayenehanede daha önce faaliyet göstermiş hekime ait talebanın bir yıl süreyle kapıda bulundurulabileceği hükmü uygu-lamada dişhekimlerini ve hastalarını mağduriyetten koruyucu bir hükümdür. Muayene-hanesini nakletmiş dişhekimleri böyle bir durumda doğan zorlukları yaşamışlardır. Ve böyle bir uygulamanın yararlı olduğu düşüncesine katılacaklardır..

Yine FADBÖMT'nün 17. maddesinde ele alınan "ünvan" kullanılışı ile ilgili açıklamalar son derece önemli ve yerindedir. Ülkemizde bu konuda açık düzenlemelere gereksinimimiz olduğu ifade edilmektedir(37). Yasaların olanak tanıdığı bu ortak-lıkla-rın kendilerine poliklinik, merkez, şirket gibi adlar vermesine hak tanınmaması da ö-nemli ve düşündürücüdür (Bkz. FADBÖMT m.17.3); ülkemizdeki uygulamalardan farklı bir tutumu yansıtmaktadır. Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Meslek Tüzüğü (m.12.4) meslek çerçevesinde edinilmiş ünvanların oda üyesi olup mesleğini icra etmeyen dişhekimlerince özel yaşamlarında kullanılabileceğini belirtmektedir(3).

FADBÖMT'nün 18. maddesi dişhekiminin vereceği ilanları ve yer alabile-ceği rehberleri net bir şekilde tanımlayarak davranışlara açık kurallar getirmektedir. Rehberlerde yer alırken dişhekiminin adının diğer meslektaşlarından farklı büyük-lükte yazılmış olmasına izin verilmemektedir. Bizim tüzük taslağımızın 16. maddesi de bu konuya eğilmekte; ilanları muayenehane açılışı ve muayenehanenin nakledilmesi du-rumları ile sınırlamaktadır. Tüzük taslağımız rehberlerde yeralış konusuna değinmemiş-tir. FADBÖMT; dişhekiminin iki haftayı aşan süre muayenehanesinde bulunamayacağı durumu duyurması hakkını saklı tutmaktadır. Ayrıca bu tüzükte gazete ilanının maksi-mum ebadı da tanımlanmıştır (Bkz. FADBÖMT m.18.3).

FADBÖMT'nün "muayenehane levhaları"nı konu alan 19. maddesi kulla-nılacak levhaların boyutlarını; kapsayacağı yazıları açıkça belirtmektedir. FADBÖMT izin verilen tek tabelanın 30x40 cm boyutunu aşmamasını önerirken Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Birliği 35x50 cm. ebada izin vermekte; iki hekimin ortaklaşa faaliyet gösterdikleri muayenehaneler için 45x60 cm. ebadını kabul etmektedir. Ancak bina mi-marisinden kaynaklanan özel durumlarda ikinci bir tabela kullanımına hak tanınmakta-dır(3).

FADBÖMT'nün 20. maddesinde reklam ve övünme başlığı altında yer alan açıklamaların benzerleri tüzük taslağımızın 17. maddesinde yeralmaktadır. Ancak FADBÖMT'de yer alan açıklamaların daha kapsamlı ve net olduklarını görüyoruz (Bkz. FADBÖMT m.20.1-4). Bu konuda Almanya'da verilmiş çeşitli mahkeme kararları dişhekiminden beklenen tutumu tam anlamıyla netleştirmiştir. Eleman arama ilanlarında da muayenehane adresi ve hekim adını ön plana çıkaracak ifadeler yasaktır. Ayrıca yeni yıl kutlaması vb. ilanlara da izin verilmemektedir(34).

FADBÖMT'nün 21. maddesinde dişhekiminin hastalarını aydınlatma ama-cıyla gerçekleştirebileceği etkinlikler belirtilmekte; tüzük taslağımızda 15. maddenin de benzer içerik taşıdığı görülmektedir.

FADBÖMT'nün son maddesi olan 22. madde dişhekimliği mesleğinin uy-gulanmasında özel önem taşıyan bir alanı, diş teknisyenliğine özgü laboratuvar hizme-tini düzenlemektedir. Dişhekimliği hizmetinin ayrılmaz bir parçasını oluşturan bu alana yönelik düzenlemeye tüzüğümüzde yer verilmemesini eksiklik olarak görüyoruz.

FADBÖMT haricinde Eyalet Dişhekimleri Meslek Tüzükleri'nde dişhekiminin tazminat durumu karşısında kendisini sigorta-latmış olması gerektiği; ser-best çalışan dişhekimî için sigortanın en az 1.000.000 DM tutarında olması gerektiği belir-tilmektedir(2). Ayrıca çeşitli eyaletlerin tüzükleri dişhekiminin medya ile ilişkileri-ni düzenleyen maddelere de yer vermiş; bu durumlarda dişhekiminin adı ve görüntüsü-nün bilgilendirme dışında, kendi adını reklam eder şekilde ön plana çıkartıla-mayacağı kesin şekilde ifade edilmiştir(2).

Bu kıyaslamamızın ötesinde TDBDTT tekrar gözden geçirildiğinde FAD-BÖMT'nde yer almayan, özel farklılık arzeden mad-delerin şu başlıkları taşıdığını görü-yoruz:

a) Etik ilkeler (m.5). Etik ilkelerin yalnızca adlarının anılması gibi bir yaklaşıma FADBÖMT'nün yanısıra incelediğimiz İsviçre Dişhekimleri Meslek Tüzüğü'nde (Standesordnung der Schweizerischen Zahnärzte Gesellschaft) ve Avusturya Dişhekimlerine ve Diş-Ağız-Çene Hastalık-ları Uzmanlarına yönelik hazırlanmış tüzükte (Berufsordnung für Zahnärzte, Fachärzte für Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde und Turnusärzte in Ausbildung zum Facharzt für Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde) rastlamadığımızı ifade etmek isteriz(15). Bu söylem yerine FADBÖMT'nün 1.maddesinde dişhekiminin mesleğini dişhekimliği sanatının kurallarına ve insanlık buyruklarına uygun yü-rütmekle yükümlü olduğu belirtilmektedir. İsviçre Deontoloji Tüzü-ğü(25) madde 1 ise "Akademik, serbest bir meslek grubunun üyesi ola-rak dişhekimî, hastasının yararı uğruna hekimlik kurallarını ta-nır"demektedir.

b) Uluslararası sözleşmelere uyma zorunluluğu (m.6). Ayrıca 43 m'de tüzükte yer almayan durumlarda mesleki geleneklere, yasalara, yerleş-miş etik ilkeler, FDI, WMA benzeri uluslararası ve ulusal belgelere, Türk Dişhekimleri Birliği bildirgeleri ve kararlarına; mahkemelerin ve hukukun ilkelerine uygun davranılmalıdır tesbiti yinelenmektedir.

c) Dişhekiminin yansızlığı (m.7); bulaşıcı hastalıklarda hizmet verme yükümlülüğü (m.8)

d) Dişhekimliğinin kötü uygulanması (m.20). Burada FADBÖMT'nün 3. maddesindeki "dişhekimî yaptığı uygulamaların sorumluluğunu taşır" i-fadesine aynen yer verilmekte; dişhekimî ayrıca yeterliliği bulunmayan özel bilgi ve beceri isteyen

mesleki uygulamalardan men edilmektedir. Ancak tüzükte özel bilgi ve beceri gerektiren durumların ya da özel bilgi ve becerilerin ne olduklarının açıklamasına yer verilmemiş olması, FADB'nin sahip olduğu kapsamda bir Meslek Sonrası Eğitim Tüzü-ğü'müzün (Weiterbildungsordnung) (38) bulunmayışı durumun netleş-mesini engellemektedir.

e) Madde 21'de meslektaşlararası saygı başlığı altında "deneyimli dişhekimleri, hekimlik uygulamaları ve mesleki davranış yönünden meslektaşlarına yardımcı olur" ifadesi dişhekimleri arasında "deneyim-li" "deneyimsiz" gibi yapay bir ayrıma yolaçma tehlikesini içinde barın-dırmaktadır ki, kavram olarak böyle bir ayrımın yerleşmesinin özellikle genç meslektaşları rahatsız edeceği açıktır.

f) Konsültasyon (m.23, 24, 25, 26). FADBÖMT'nde ise dişhekiminin konsültasyon çerçevesindeki rolüne değinilmemekte; yalnız 9.3. madde-de dişhekiminin bir başka dişhekimi ya da hekim tarafından istenen yar-dımı zorunlu bir neden olmadıkça reddedemeyeceği ifade edilmektedir.

g) Odaya bildirme yükümlülüğü (m.27). Bu madde dişhekimine tartış-maya açık bir görev yüklemekte, ondan hatalı meslek uygulamalarını sürdürdüğünü belirlediği meslektaşını uyarmasını; uyarılarından sonuç alamazsa durumu Dişhekimleri Odası'na bildirmesini beklemektedir. FADBÖMT'nde dişhekiminden böyle bir beklentide bulunulmamakta-dır. Başta has-tanın mağdur olmaması, yanısıra mesleğin saygınlığının zedelenmemesi baş kaygı olsa da, meslektaşları birbirini denetle-meye i-ten bir işleyişin meslektaş ilişkilerine yapacağı olumsuz etkiler düşü-nülmeli; denetleme ölçülerinin ancak "bilirkişi" kabul edilenlere ait ola-bileceği hatırlanmalıdır.

Ancak bu başlık altında yer alan; sahte dişhekimlerinin Dişhekimleri O-dası'na bildirilmesi yükümlülüğünün ülkemiz koşullarında bir gereklili-ğin ifadesi olduğuna katılıyoruz.

h) Dişhekimi seçme özgürlüğü (m.30). Ülkemizde bazı kurum ve kuru-luşların (özellikle bankaların) hiçbir kabul edilebilir kritere dayanmaksı-zın yalnız bazı dişhekimlerini anlaşmalı statüye kabul etmesi; meslek-taşlarımız açısından bir haksız rekabet ortamı doğurduğundan tüzük taslağımızda bu hükme özellikle yer verildiği ifade edilmiştir.

i) Hasta üzerinde etkinin kullanımı (m.32) "Dişhekiminin hasta üzerin-deki etkisi" vurgusu kanımızca gereksizdir. Tüzük taslağının 5. madde-sinde dile getirilmesi gerekli görülmüş etik ilkeler de özünde hekim-hasta ilişkisindeki asimetriyi ola-bildiğince dengelemek ve hekimin do-minant konumunu, yine olabildiğince törpülemek için vardır(19).

j) Aydınlatılmış onam (m.34). Tüzük taslağımız bu başlık altında FAD-BÖMT'nde ayrıca değinilmemiş bir kavrama geniş bir açıklama ile de-ğinmektedir.

k) Gereksiz harcama yaptırma yasağı (m.36)

l) İnsan üzerinde araştırma (m.37). Bu maddede de insan üzerinde ya-pılan tüm araştırmaların bilimsel ve mesleki yönden yeterli ve yetkin ki-şiler tarafından yürütülebileceği belirtilmekte, ancak bu kişilerden bek-lenen donanım açıklığa kavuştu-rulmamaktadır. Çünkü 29 Ocak 1993 ta-rihli ve 21480 sayılı İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmelik de klinik araştırmaları yürütecek sorumlu araştırmacıda aranan özellikleri tanımla-makta fakat araştırma ekibinde yer alacaklarda aranan nitelikleri net bir şekilde tanımlamamakta, "araştırmacının niteliğine uygun bir ekiple ça-lışma" ifadesi ile yetinmektedir(23).

m) Yayın etiği (m.38).

n) Dişhekimi mesleğini işkence ve benzeri uygulamalarda kullanamaz (m.39).

o) Dişhekimi tutuklu ve hükümlülere de dişhekimliği hizmeti vermekle yükümlüdür (m.40).

p) Dişhekimi olağanüstü durum ve savaş halinde mesleğini tarafsız o-larak uygular (m.41).

TDBDTT'nda yer alan 38-41'nci maddelere ait içeriğe incelediğimiz Alman, İsviçre ve Avusturya Dişhekimliği Meslek Tüzüklerinde yer verilmemektedir. Kanımız-ca TDBDTT m.39-41'de ayrıca tanımlanan hususları; dişhekiminin mesleğini uygular-ken hiçbir ayırım gözetmeyeceğini vurgulayan; "dişhekiminin yansızlığı" başlığını taşı-yan 7.maddesi kapsamak-tadır.

SONUÇ

Federal Almanya Dişhekimleri Birliği Örnek Meslek Tüzüğü ile Türk Dişhekimleri Birliği Deontoloji Tüzük Taslağı arasında gerçekleştirdiğimiz karşılaştıır-ma, çalışma saatlerinin düzenlenmesi, meslektaşların gerektiğinde birbirlerinin yerine bak-malarının kurallaştırılması, dişhekimliği muayenhanesinde protez laboratuvarı işle-tilmesi gibi, tüzük taslağımızda değinilmemiş, fakat yer almasının yararlı olacağına i-nandığımız aksi halde tüzüğü eksik kılacak çeşitli somut hususlara işaret etmiştir. Yine karşılaştıırmamız Federal Almanya Dişhekimleri Birliği Örnek Meslek Tüzüğü'nün mesleğin uygulan-masında istenen ve istenmeyen davranışları tanımlamada daha teknik bir nitelik taşıdığını ve açık ifadeleri benimsemiş olduğunu ortaya koymuştur. Bu yönle-riyle Federal Almanya Dişhekimleri Birliği Örnek Meslek Tüzüğü ülkemizde hazırlan-makta olan Dişhekimliği Deontoloji Tüzüğü'ne ışık tutacak özellikler taşımaktadır.

KAYNAKLAR

- 1) Anonim: Asıl şimdi meslek odaları Dergi. (1991), S.24, s.1. Mesleki yasalarda değişiklik yapılmasına ilişkin anlaşmalar. Dergi (1994) S.38, s.52-53.
- 2) Berufsordnung der Hamburger Zahnärzte; 1.6.1998. (Hamburg Dişhekimleri Meslek Tüzüğü).
- 3) Berufsordnung für die Zahnärztekammer Sachsen 26.6.1995 (Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Meslek Tüzüğü).
- 4) Berufsordnung (Satzung) der Zahnärztekammer Schleswig-Holstein (Schleswig-Holstein Eyaleti Dişhekimleri Odası Meslek Tüzüğü; 10.1.1979. Son onay tarihi 31.12.1998.
- 5) Bostancı, Hamit: Meslek içi eğitimde üniversite ve meslek kuruluşları. Dişhekimleri Birliği Dergisi (1991), S.16, s.12.
- 6) Cihan, Erol: İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu tarafından hazırlanan Tıbbi Deontoloji Tüzüğü Taslağı ile ilgili yapılan eleştiriler hakkında değerlendirme. Tıbbi Etik Yıllığı VI (Edit. Arslan Terzioğlu) İstanbul 1997, s.58-60.
- 7) Demirel, Nedim; Yiğit, İlhan; Gözenman Faik; Tuncay Lütfi: Sağlık Mevzuatımız. İstanbul 1963, 752s.
- 8) Dergi: İstanbul Dişhekimleri Odası Yayını (1986-Mayıs 1999; 66 sayı).
- 9) Dişhekimler Odası Tarafından Görevlendirilen Bilirkişiler Hakkında Örnek Yönetmelik (Musterrichtlinie für von der Zahnärztekammer bestellte Gutachter, 27.6.1996'dan çeviri: Dt.Arın Namal, İstanbul 1999, 16s.
- 10) Dişhekimliği Deontoloji Tüzük Taslağı. I.Toplantı 23-34.6.1998. I. Dişhekimliği Etik Kurultayı Bur-sa. II. Toplantı 24.4.1999. I.Başkanlar Konseyi Toplantısı Bolu-Abant.
- 11) Dişhekimliği ile ilgili Mevzuat. Türk Dişhekimleri Birliği Yayınları. Mevzuat Dizisi (2) Ankara 1998, 83 s.
- 12) Efeoğlu, Ahmet: Dişhekimliği Tarihi. İstanbul 1992, s.133-135.
- 13) FADBÖMT'nde atfı yapılan üç tüzük eki olduğunu görüyoruz: 1- Meldeordnung (Bildirim Tüzüğü) 2-Notfalldienstordnung (Acil Hizmet Tüzüğü) 3-Gutachterrichtlinien (Bilirkişiler ile ilgili Tüzük).
- 14) Federal Alman Dişhekimleri Birliği Brandenburg Eyaleti Dişhekimleri Odası "Acil Servis Yönetmeliği (Notfalldienstordnung der Landeszahnärztekammer Brandenburg, 27.6.1996'dan çeviren Dt.Arın Namal, İst. 1999, 15s.
- 15) Federal Alman Dişhekimleri Birliğinden ve Eyalet Dişhekimleri Odalarından başvurularımıza gelen yanıtlar: Alman Dişhekimleri Birliğinden Dr.Schulze Wilk imzalı 22.2.1999 tarihli / Berlin Dişhekimleri Odasından H.Ebersbrock imzalı 22.2.1999 tarihli / Baden-Württemberg Dişhekimleri Odasından Maag imzalı 23.2.1999 tarihli / Schleswig-Holstein Eyaleti Dişhekimleri Odasından Dr.Ruff imzalı 17.2.1999 tarihli / Mecklenburg Vorpommern Dişhekimleri Odasından Peter Berg imzalı 23.2.1999 tarihli / Hamburg Dişhekimleri Odasından Gersch imzalı 22.2.1999 tarihli / Niedersachsen Dişhekimleri Odasından Schwarz imzalı 26.2.1999 tarihli / Nordrhein-Westfalia E-yaleti Dişhekimleri Odasından Dr.Dirks imzalı 18.2.1999 tarihli / Sachsen Eyaleti Dişhekimleri Odasından Dudda imzalı 26.2.1999 tarihli / Hessen Eyaleti Dişhekimleri Odasından A.Ostian imzalı 18.2.1999 tarihli / Thüringen Eyaleti Dişhekimleri Odasından Burkantat imzalı 22.2.1999 tarihli / Westfalen-Lippe Eyaleti Dişhekimleri Odasından Dr.Neumann Wedekindt imzalı 17.2.1999 tarihli. Ayrıca; Avusturya Tabipler Birliği Diş-Ağız-Çene Hastalıkları Bilimi Seksiyonundan (Bundesfachgruppe für Zahn-, Mund- und Kieferheilkunde der Österreichischen Ärztekammer) U.Kainz imzalı; 21.5.1999 tarihli yanıt / İsviçre Dişhekimleri Birliğinden (Schweizerische Zahnärzte Gesellschaft) Monika Lang imzalı 23.2.1999 tarihli yanıt.
- 16) Federal Alman Dişhekimleri Odası Örnek Meslek Tüzüğü (Musterberufsordnung des Bundeszahnärztekammers 28.6.1996'dan çeviren: Dt.Arın Namal, İstanbul 1998, 33s.
- 17) Federspiel, Krista; Herbst, Vera: Die andere Medizin. Stiftung Warentest. Berlin 1994, s.17.
- 18) Franz, Kurt: Naturheilmittel und Recht. Carly Heymanns Verlag KG Köln, Berlin, Bonn, München 1992, s.163-173.
- 19) Gahl, Klaus: Beziehung zwischen Arzt und Patient. In: Ethik in der Medizin. Hrsg.v.: S.Reiter-Theil; Winfried Kahlke. Enke Verlag, Stuttgart 1995, s.22-29.
- 20) Gauthier, Yves: Das Gesundheitsbuch für die Zähne. Scherz Verlag, Bern, München, Wien 1993, s.177-189.
- 21) Giritli, İsmet; Bilgehan, Pertev: İdare Hukuku. İstanbul 1967, s.75.
- 22) Gökçe, Ayşe N: İstanbul Tabip Odası'nın Tarihçesi, İstanbul 1996, s.61-63.
- 23) İlaç Araştırmaları Hakkında Yönetmeliğin metni için Bkz. Tıbbi Deontoloji ve Biyomedikal Etik'in Ana Hatları. Yayınlayan: Arslan Terzioğlu, İstanbul 1998, s.319-330.
- 24) İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu Tarafından hazırlanan Tıbbi Deontoloji Tüzüğü Taslağı ile ilgili e-leştirilerden seçmeler. Tıbbi Etik Yıllığı VI (Edit. Arslan Terzioğlu), İst.1997, s.34,47,48-61.
- 25) İsviçre Dişhekimliği Meslek Tüzüğü (Standesordnung der Schweizerischen Zahnärzte Gesellschaft) Çeviren: Dt.Arın Namal. İstanbul 1999, 26s.
- 26) Kaneti, Selim: Hekimin hukuksal sorumluluğunda kusur ve ispat yükü. Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu. Sorumluluk Hukukundaki Yeni Gelişmeler V. Sempozyumu Ankara 12-13 Mart 1982 Bildiriler Kitabı, İstanbul 1984, s.67.
- 27) Muğan, Nuri: Türk Diş Hekimliği Tarihi. İstanbul 1994, s.102-128.
- 28) Oğuz, Yasemin: Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nün eleştirilse çözülmesi. Deontoloji Ders Notları. (Edit.Berna Arda; Yasemin Oğuz; Serap Pelin Şahinoğlu) Ank. 1996, s.13-15.
- 29) Pluta, Maren: Schöne Zähne-gesund ein Leben Lang. Gräfe und Gunzer Verlag. München 1996, s.82-84.
- 30) Reisoğlu, Sezai: Hekimlerin hukuki sorumluluğu. Türk Hukukunda Hekimin Hukuki ve Cezai Sorumluluğu. Sorumluluk Hukukundaki Yeni Gelişmeler. V. Sempozyumu Ankara 12-13 Mart 1982 Bildiriler Kitabı. İst. 1984 s.2.
- 31) Soyer, Ata, Balta, Evren: Hekimlik; Tıbbi Etik ve İnsan Hakları Uluslararası ve Ulusal Belgeler. T.T.B.Yayınlarından Eylül 1996. 143s.
- 32) Terzioğlu, Arslan: İstanbul Tabip Odası Etik Kurulu tarafından hazırlanan Tıbbi Deontoloji Tüzük Taslağı'nın takdimi. Tıbbi Etik Yıllığı VI. (Edit. Arslan Terzioğlu) İstanbul 1997, s.30-33, 34-47.
- 33) Terzioğlu, Arslan: Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi'nin değişmesi hakkındaki düşünceler. Tıbbi Etik Yıllığı IV (Edit. Arslan Terzioğlu), İstanbul 1995, s.38-44.
- 34) Tiemann, Susanne: Das Recht in der Zahnarztpraxis. Quintessenz Verlag. Berlin, Chicago, London, Sao Paulo, Tokio 1995, s.34-45.
- 35) Türk Dişhekimleri Birliği Genel Sekreterliği (Ankara) ile 12.3.1999 tarihli yazışma.
- 36) Türk Dişhekimleri Birliği Dergisi (1986-Mayıs 1999; 49 Sayı)
- 37) Uzel, İler: Dişhekimliğinde etik sorunlar. Türk Dişhekimleri Birliği Dergisi (1992), S.18, s.24-26.
- 38) Weiterbildungsordnung (Meslek Sonrası Eğitim Tüzüğü) der Zahnärztekammer Schleswig-Holstein (13.4.1992); Weiterbildungsordnung der Zahnärztekammer Westfalen-Lippe (16.5.1998).
- 39) Yıldırım, Celal: İstanbul Dişhekimleri Odası'nın kuruluşunun 10. yıldönümüne mesaj. Dergi (İstanbul Dişhekimleri Odası Yayını) 1996, S.53, s.3.
- 40) Yüzbaşıoğlu, Rifat (Dişhekim); Türk Dişhekimleri Birliği Denetleme Kurulu üyesi ile görüşme. İstanbul, 2.6.1999.
- 41) Yüzbaşıoğlu, Rifat: Tıbbi Deontoloji Tüzüğü'nden Dişhekimliği Deontoloji Tüzüğü'ne. Dergi. 1999; 66:17.